

Anders Eka

2017-01-25

Sammanfattning av slutlig skiljedom meddelad i Stockholm den 16 oktober 2017 av skiljenämnden i uppfinnar- och konkurrensklausulstvister

Twisten i korthet

En arbetstagare vid ett bolag verksamt inom tillverkning och försäljning av VVS- och rörprodukter begärde av bolaget ersättning för 13 uppfinningar som han menade att han hade gjort under den tid han varit anställd vid bolaget. Arbetstagaren hade bl.a. varit ansvarig för utvecklandet av nya produkter för bolagets golvvärmesystem.

Arbetstagaren menade att värdet av uppfinningarna klart översteg vad bolaget rimligen hade kunnat förutsätta med hänsyn till hans lön och övriga förmåner i tjänsten. Vissa av uppfinningarna hade tidigare varit föremål för prövning av Statens nämnd för arbetstagers uppfinningar (SNAU). Arbetstagaren hänvisade bl.a. till ett utlåtande från SNAU enligt vilket värdet av de uppfinningar som nämnden hade prövat, uppfinningarna 1–6, befanns överstiga vad bolaget rimligen hade kunnat förutsätta. Enligt nämnden skulle uppfinnaren därmed anses vara berättigad till särskild ersättning av bolaget för den övertagna rätten till uppfinningarna.

Arbetstagaren, som inte var ansluten till någon arbetstagarorganisation, påkallade skiljeförfarande mot bolaget enligt avtalet om rätten till arbetstagers uppfinningar från 2015. Den arbetsgivarorganisation som bolaget var medlem i avstod från att föra talan i målet. Arbetstagaren begärde att Svenskt Näringsliv och PTK skulle utse vardera en skiljeman enligt § 12 punkten 3 andra stycket i de till uppfinnaravtalet tillhörande skiljedomsreglerna. Av den bestämmelsen framgår att en utanförstående arbetstagare kan begära att huvudorganisationerna utser vardera en skiljeman i tvisten i stället för att arbetstagaren och berört arbetsgivarförbund utser dessa skiljemän. I och med att utseendet sker på detta sätt kommer kostnaderna för de partsutsedda skiljemännen att bäras till hälften vardera av huvudorganisationerna (§ 34 punkten 3 i skiljedomsreglerna). Ordförande i skiljenämnden var en av de fasta ordförandena som utsetts av huvudorganisationerna (§ 11 i skiljedomsreglerna).

Arbetstagaren begärde uppfinnarersättning för de 13 uppfinningarna. Han yrkade ersättning av bolaget med ett sammanlagt belopp om 168 300 euro jämte ränta. De uppfinningar som gjordes gällande syftade i samtliga fall till att förbättra och utveckla bolagets golvvärmesystem.

Beträffande uppfinningarna 1–6 vidgick bolaget att arbetstagaren, på egen hand eller tillsammans med annan, var uppfinnare. Bolaget bestred dock att arbetstagaren hade rätt till någon ersättning utöver den lön och övriga förmåner som han erhållit i tjänsten. Avseende uppfinning 3 invände bolaget dessutom att kravet på ersättning var preskriberat, eftersom patentanmälan hade getts in till bolaget mer än 10 år innan skiljeförfarandet påkallades.

När det gällde uppfinningarna 7–13 menade bolaget att arbetstagaren inte var uppfinnare och att det i vissa fall inte heller var fråga om patenterbara uppfinningar. Under alla förhållanden hade arbetstagaren enligt bolaget inte iakttagit de föreskrifter för anmälan som följt av uppfinnaravtalet och bolagets regler.

Enligt övergångsreglerna till uppfinnaravtalet från 2015 skulle prövningen av rätten till ersättning ske enligt det tidigare uppfinnaravtalet från 1994.

Skiljenämndens prövning

Efter skriftväxling mellan parterna hölls slutförhandling. Vid den åberopade parterna både skriftlig och muntlig bevisning. Efter genomförd slutförhandling meddelade skiljenämnden slutlig skiljedom.

Skiljenämnden inledde med en prövning av bolagets invändning om preskription avseende ersättningsanspråk grundade på uppfinning 3. Skiljenämnden konstaterade att arbetstagaren hade bevisbördan för att uppfinnaranmälan hade skickats in den dag som han påstått. Då uppgift stod mot uppgift, och det skriftliga materialet inte gav något direkt stöd för arbetstagarens uppfattning, fann skiljenämnden att arbetstagaren inte hade förmått uppfylla sin bevisbörda. Arbetstagaren hade därmed inte visat att anmälan gjorts i tid. Detta medförde att ersättningsanspråk grundat på uppfinning 3 var preskriberat.

Beträffande uppfinningarna 1, 2 och 4–6 konstaterade skiljenämnden att det var ostridigt att

arbetstagaren var uppfinnare och att uppfinningarna hade anmälts till bolaget inom rätt tid. När det gällde övriga uppfinningar, uppfinningarna 7–13, gjorde skiljenämnden följande bedömning.

Avseende uppfinning 7 anförde skiljenämnden att den skriftliga bevisningen, och i viss mån även den muntliga, gav ett starkt stöd för att det var två andra vid bolaget anställda som var uppfinnare. Arbetstagaren hade mot den bakgrunden enligt skiljenämnden inte förmått visa att även han skulle anses som uppfinnare.

Beträffande uppfinning 8 konstaterade skiljenämnden att arbetstagaren hade gjort gällande att uppfinningen endast var en variant av uppfinning 6, varför han skulle anses som till hälften uppfinnare även av uppfinning 8, medan bolaget däremot menade att det var fråga om olika uppfinningar. Enligt skiljenämndens mening gav den muntliga bevisningen inte något entydigt stöd för arbetstagarens uppfattning. Till detta kom att en närmare jämförelse av patentkraven för de båda uppfinningarna snarast gav stöd för bolagets uppfattning att det fanns tydliga skillnader mellan uppfinningarna. Med hänsyn till detta ansåg skiljenämnden att det inte var visat att uppfinning 8 motsvarade uppfinning 6 på ett sådant sätt att arbetstagaren skulle anses som uppfinnare även till den förstnämnda uppfinningen.

Såvitt avsåg uppfinning 9 gav enligt skiljenämndens mening den bevisning som arbetstagaren åberopat inte stöd för slutsatsen att något dokument som utgjort en anmälan enligt uppfinnaravtalet kommit bolaget till del. Arbetstagaren hade därmed inte visat att han skulle betraktas som uppfinnare.

Beträffande uppfinning 10 menade skiljenämnden att utredningen inte gav stöd för att det skulle föreligga en uppfinning med ett värde som skulle kunna ge rätt till ersättning enligt uppfinnaravtalet.

Vad därefter gällde uppfinningarna 11 och 12 fann skiljenämnden inte att det var utrett att uppfinningarna hade anmälts till bolaget och arbetstagaren kunde därmed inte grunda något ersättningsanspråk på uppfinningarna.

Beträffande uppfinning 13 ansåg skiljenämnden att vad som hade kommit fram var alltför vagt för att ge stöd för slutsatsen att det skulle föreligga en uppfinning med ett värde som

skulle kunna ge rätt till ersättning enligt uppfinnaravtalet.

Sammantaget fann alltså skiljenämnden att arbetstagaren kunde grunda ersättningsanspråk endast på uppfinningarna 1, 2 och 4–6. Skiljenämnden konstaterade att arbetstagaren till stöd för sitt yrkande om uppfinnarersättning avseende dessa uppfinningar hade åberopat utlåtandet från SNAU som, utifrån av parterna presenterade kalkyler och beräkningar av bl.a. bolagets omsättning, bedömt att skälig ersättning för uppfinningarna 1–6 uppgick till 25 000 euro. Bolaget hade, i den aktuella tvisten, inte ifrågasatt de beräkningar som SNAU:s bedömning grundats på. Sammantaget fann skiljenämnden att det fanns skäl att utgå från den bedömning som SNAU gjort.

Skiljenämnden anförde vidare att uppfinningarna, med tanke på arbetstagarens arbetsuppgifter och uppdrag hos bolaget, och med beaktande av övriga relevanta omständigheter, fick anses vara sådana att de fallit inom ramen för arbetstagarens tjänst eller särskilda uppdrag. Det var därmed fråga om s.k. A-uppfinningar enligt uppfinnaravtalet.

Enligt skiljenämndens mening hade dock, i frågan om arbetstagarens rätt till uppfinnarersättning, kategoriseringen av uppfinningarna inte någon avgörande betydelse eftersom värdet av dessa – framför allt uppfinning 6 – väsentligen översteg vad som med hänsyn till arbetstagarens tjänsteställning samt lön och övriga anställningsförmåner hade kunnat förutsättas. Som skiljenämnden tidigare hade angett fanns det skäl att utgå från SNAU:s bedömning. Även med beaktande av att ersättningsanspråk avseende uppfinning 3 var preskriberat framstod de övriga uppfinningarna, främst uppfinning 6, enligt skiljenämnden som så betydelsefulla att det saknades anledning att av detta skäl att sätta ned det belopp som följde av SNAU:s utlåtande.

Skiljenämnden förpliktade därmed bolaget att till arbetstagaren utge 25 000 euro jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för bolagets mottagande av påkallelseskraften.

När det gällde parternas rättegångskostnader konstaterade skiljenämnden att arbetstagaren hade vunnit viss framgång med sin talan. I förhållande till det yrkade beloppet hade han emellertid fått bifall endast med mindre än en femtedel. Han kunde samtidigt sägas ha vunnit i en av de mest centrala frågorna i målet, nämligen att han var berättigad till ersättning för de

uppfindingar som han ostridigt hade utfört. Rättegångsansvaret bestämdes sammantaget så att arbetstagaren skulle svara för en fjärdedel av bolagets rättegångskostnader.

Skiljenämnden konstaterade att det i detta fall följde av § 34 i skiljedomsreglerna att kostnaden för skiljemännen och den av ordföranden utsedda sekreteraren skulle bäras till hälften vardera av Svenskt Näringsliv och PTK. Denna kostnad behandlades därför inte i domslutet.